

חלוקת פרשיות התורה

פרק ג' מסדרת 'קריאת התורה'

בפרק זה נשלים את ענין חלוקת הפרשיות, ונתמקד בשאלה הגדולה: מה קובע אם פרשה מסויימת היא אחת שנחלקת לפעמים לשתיים, או שתיים המחוברות לעיתים לאחת.

חלוקת פרשיות התורה

במאמר הקודם דננו באריכות בחלוקת פרשיות התורה לפי מנהגנו, מנהג בבל, לסיים את כל קריאת התורה בשנה אחת. הראינו כי יש שני סוגים של פרשיות שקריאתן משתנה במשך השנים: האחת, פרשיות המתחברות, אלו כל ה'מחוברות' שאנו מכירים, כגון ויקהל פקודי, בהר בחוקותי, וכו'. והשניה, פרשיות המתחלקות. כלומר, באמת הן פרשה אחת, אבל יש שנים שמחלקים אותן לפי הצורך. במנהג השורר כיום כמעט בכל עדות ישראל (שיטת רבינו תם) לא נותרה לנו אלא פרשה אחת כזו, והיא 'ניצבים וילך'. אולם במנהגי אשכנז וספרד הקדמונים היו מחלקים עוד פרשיות לפעמים לפי הצורך, כגון 'משפטים' כי תשא' ועוד פרשיות.

הבאנו גם כן שאצל כל הראשונים היה הדבר פשוט שיש ג'ין פרשיות [אף סימן אחר נתנו בהן, 'לוחות אבי'ן], וכולם תפסו את ניצבים וילך כפרשה אחת. הגדיל לעשות הרמב"ם שאינו מציין כלל שיש אפשרות של חלוקה! בסדר ההפטרות שהוא מונה אין הפטרת 'וילך' נזכרת כלל, אלא הפטרה אחת בלבד לסדר ניצבים, 'ויקרא' ו'הושע את כל שבטי ישראל' (יהושע כד, א) [הרמב"ם מדבר שם שלא לפי המנהג לקרוא 'שבע דנחמתא']. אולם האחרונים התחילו לתמוה מדוע אין חמישים וארבע פרשיות, וחיפשו תירוצים שונים. בפרק הקודם התפלאנו מדוע התקשו האחרונים בדבר שהיה כה פשוט לראשונים, אולם באמת יש כאן שאלה שצריך לתת עליה את הדעת.

ההנחה הפשוטה שהנחנו היא שהחלוקה ל-53 פרשיות נוצרה עבור מנהג הקריאה הבבלי, שהצריך 53 'מנות' קריאה עבור כל שבת ושבת פנויה משבתות השנה. אין לחלוקה הזאת סיבה אחרת לכאורה, שהרי מצד הענין כל פרשה כוללת ענינים רבים והרבה פרשיות פתוחות וסתומות, ויש פרשות הנקטעות באמצע ענין, כגון פרשת נשא, הפוסקת את פירוט עבודות הלויים בין בני קהת ובני גרשון. הסיבה היחידה שמצדיקה לכאורה חלוקה זו היא הצורך לחלק את הקריאה ל'מנות' שבועיות.

וכאן נשאלת השאלה הגדולה: אם בעצם החלוקה היא תוצאה של הקריאות, מה גרם לראשונים להגדיר את 'ויקהל פקודי' כשתי פרשיות, ואילו את ניצבים וילך כפרשה אחת, שלפעמים צריך לחלק אותה, וכן – לפי המנהגים הקדמונים – את פרשיות וירא, מקץ, וארא, משפטים, תצוה, כי תשא, ויקהל, פקודי, כי תצא, כפרשיות שלפעמים מחלקים אותן? ניקח לדוגמא את הכותרת שנותן האבודרהם לסימן שבו הוא עוסק בענינים אלו "סימני פרשיות מחוברות, וחלוקות"; כלומר, יש פרשיות המתחברות, כמו שהוא כותב בפנים "וכדי שיקראו אלו הפרשיות בעונתן תקנו לקרות בשבת אחד שני סדרים", אבל יש פרשיות הנחלקות, כמו שהוא ממשיך וכותב "לכן יש מקומות שמחלקים אלה המשפטים מן אם כסף תלוה, או וכי תשא מן ויפן". ובהמשך כמה פעמים "אין שם חבור ולא חלוק".

כל זה תמוה: לכאורה יש כאן ענין של הגדרה בלבד, או שנחליט שכולן הן שתי פרשיות המתחברות לפעמים, או שנחליט שכולן הן פרשה אחת המתחלקת לפעמים!

במיוחד בולט הדבר בפרשיות 'ויקהל פקודי', שלפי מנהג אשכנז הקדמון היו שנים שקריאתן היתה מתפרסת על ארבע שבתות(!) משום שכל אחת מהן נחלקה לשתיים, ולפעמים קראו אותן בשבת אחת, מחוברות, כבימינו. זה מראה בעליל שכל אחת מהן נחשבה כפרשה, לפעמים חולקים אותה לשתיים ולפעמים מחברים אותה עם חברתה. אם היו נחשבות לארבע פרשיות – לא היו מחברים ארבע בשבת אחת.

ויש להוסיף עוד: הרי יש בכל מחזור יש יותר שנים פשוטות מאשר מעוברות, ובשנה פשוטה צריך תמיד לחבר פרשיות. מדוע הפרשיות הוגדרו לפי השנים המעוברות ואז בשנים פשוטות 'חיברו' אותן? הרי היה מסתבר יותר להגדיר את מצב 'ברירת המחדל' לפי השנים הפשוטות, ובשנים מעוברות – לחלק חלק מהפרשיות, כמו שבאמת התייחסו המנהגים הקדמונים לפרשיות משפטים, כי תשא ודומיהן.

חלוקת 'ניצבים וילך'

השאלה קלה יותר לגבי 'ניצבים וילך', שכן חלוקתן היתה ענין נפרד לגמרי מכל ענין ה'מחוברות' שלאורך לוח השנה. שחיבורן והפרדתן תלוי בעיבור השנים. הצורך בחלוקתן של 'ניצבים וילך' נוצר משום שהקפידו שלא לקרוא את 'כי תבוא' בשבת הסמוכה לראש השנה, כדי שלא לסמוך הקללות שבתוכחת 'כי תבוא' לשנה החדשה (תוספות ב"ב פח: ד"ה וקללם), נשארה אפוא רק פרשת האזינו, ופרשת וזאת הברכה שממילא נקראת

בשמחת תורה והיא מחוץ למחזור. לפיכך היו צריכים לפעמים לחלק את 'נצבים וילך' לשנים, במקרים שהיו שתי שבתות פנויות בין ראש השנה לסוכות (כשראש השנה חל בימים ב' או ג').

אפשר אפוא לומר שקביעת ג"ן הפרשות קודמת למנהג זה שהקפיד על הרחקת 'כי תבוא' מראש השנה. שהרי ודאי בתקנת עזרא המקורית לא הקפידו על זה, כדברי הברייתא במסכת מגילה (לא): "תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבת השנה תורה קודם ראש השנה". וכמו שכותב הרמב"ם בהלכות תפילה (ג, ב) "עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבספר ויקרא קודם עצרת ושבת השנה תורה קודם ראש השנה, והמנהג הפשוט [= שפוט בכל ישראל] שיהו קוראין במדבר סיני קודם עצרת, ואתחנן אחר תשעה באב, אתם נצבים קודם ראש השנה, צו את אהרן קודם הפסח בשנה פשוטה" הוי אומר: המנהג הפשוט אינו תקנת עזרא, אלא מוסף עליה.

המנהג הפשוט הזה שמציין הרמב"ם, אותו סימן של **פקיד ופסח, מנו ועצרו, צום וצלי, קום ותקע** שיסודו בימי הגאונים, והארכנו בו בפרק הקודם, הוא שיצר את הצורך לחלק את 'נצבים' לשתי פרשיות. שהרי אם היו קוראים את 'כי תבוא' בשבת שלפני ראש השנה לא היה צורך כזה מעולם, להיפך! בשנים שיש רק שבת פנויה אחת בין ראש השנה לסוכות היו צריכים לחבר את נצבים עם האזינו.

אך הסבר זה פותר רק את הבעיה של 'נצבים וילך', ולא את שאר הפרשיות שהיו מתחלקות במנהג הקדום, שכן חלוקתן של אלו קשורה ישירות לענין עיבור השנה, ועדיין ניצבת שאלתנו – מה היה המפתח לפיו קבעו שפרשה פלונית היא אחת ומתחלקת לפעמים, ופרשה אחרת היא שתי פרשיות המתחברות לפעמים?

קריאת 'וזאת הברכה'

הסבר נוסף לחלוקת 'נצבים וילך' שמעתי מפי הרב משה ברד"ן בלוי הי"ו, והוא נראה לי אמיתי יותר. לשם כך נקדים שאלה: באופן טבעי היה מחזור הקריאה השנתי צריך להסתיים בשבת האחרונה של השנה, אז נקרא 'וזאת הברכה', ובשנה הבאה נתחיל מחזור חדש. מדוע נדחה סיום התורה לתחילת השנה הבאה? ושאלה נוספת: מה נשתנתה פרשת 'וזאת הברכה' מבכל הקריאות, שאין היא נקראת בשבת אלא ביום טוב?

כדי לענות על שאלות אלו צריכים אנו להתבונן בשרשי מנהג קריאת 'וזאת הברכה' בשמחת תורה.

לנו, שרובנו נולדו בארץ ישראל, נראית קריאת 'וזאת הברכה' כקריאה 'הטבעית' של שמיני עצרת. אולם מי שיעיין במקור ההלכה במשנה במסכת מגילה (ג, ה) יראה קריאה שונה לגמרי: "ביום טוב הראשון של חג קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים ובשאר כל ימות החג בקרבנות החג", אין שום קריאה מיוחדת לשמיני עצרת, אלא קוראים "ביום השמיני עצרת תהיה לכם" (במדבר כט, לה).

בזמן מאוחר יותר השתנה המנהג, והגמרא (מגילה לא.) אומרת "והאידנא דאיכא תרי יומי... יום טוב האחרון קורין 'כל הבכור' מצות וחוקים ובכור [היא פרשת 'עשר תעשר' כדברי רש"י שם]. למחר קורין 'וזאת הברכה'". שני שינויים יש כאן: האחד שקוראים את פרשת 'עשר תעשר' ולא [רק] קרבנות החג, והשני – שביום השני קוראים פרשת 'וזאת הברכה'.

מה טעם קראו 'וזאת הברכה'? אומר הר"ן בפירושו על הר"ף (דף יא. מדפי הרי"ף) "לפי שהוא סוף כל המועדות חותמין בברכת משה רבינו שבירך את ישראל". אף רבי אברהם ב"ר יצחק מלוניל, חותנו ורבו של הראב"ד, כותב בספר 'האשכול' (מהד' אויערבך, ח"ב עמ' 65): "יום ט' שמחת תורה, קורין וזאת הברכה, סיום התורה; לפי שברך שלמה בחי' דחג, קורין הברכה שברך משה, ומפטירין במלכים וְיַעֲמֹד שְׁלֹמֹה" (מ"א ח, כב).

כך גם כותב רבי אברהם ב"ר נתן הירחי מלוניל (בן דורו של הראב"ד), בספרו 'המנהגי' (הל' סוכה סי' נד): "ביום שמיני שהוא תשיעי ספק שמיני עצרת קורין כל ישראל 'וזאת הברכה', לפי ששלמה המלך ע"ה בירך את ישראל בשמיני שלחג, שנאמר וַיִּבְרַךְ אֶת כָּל קְהֵל יִשְׂרָאֵל" (מ"א ח, יד) לפיכך אנו קורין בתשיעי ספק שמיני וזאת הברכה אשר בירך משה ע"ה את ישראל.

ובאבודרהם (יום שמיני ושמחת תורה): "ליל תשיעי מתפללין כמו בליל שמיני... ולמחר מתפללין כמו ביום שלפניו ומוציאין ג' ספרים וקורין באחד חמשה בפרשת וזאת הברכה... עד לעיני כל ישראל. והטעם לפרשה זו, ע"ש ששלמה המלך ברך את ישראל בשמיני של חג שנאמר וַיִּבְרַךְ אֶת כָּל קְהֵל יִשְׂרָאֵל וגו', לכך קורין בתשיעי ספק שמיני הברכה שברך משה את ישראל.

מדברי כל הראשונים האלו מבואר שהטעם לקריאת 'וזאת הברכה' בתשיעי ספק שמיני הוא בגלל ברכות משה, כדי לצרפם עם ברכות שלמה שנאמרו ביום השמיני של חג הסוכות! ומכיון שנהגו לקרוא ביום זה את הברכות, קבעו שאז יהיה גם יום סיום התורה. זוהי איפוא הסיבה שאנו נוהגים לסיים את התורה ב'שמחת תורה'.

מנהגנו זה, מנהג בבל הוא. בארץ ישראל כידוע לא נהג 'שמחת תורה', והיו קוראים בשמיני עצרת בפרשת המועדות או קריאות אחרות. אלא שהישוב היהודי בארץ חרב כליל בתקופת הצלבנים, ולכשהתחדש אחר מכן, קיבל בתוכו הרבה ממנהגי חו"ל, ובכללם גם הקריאה הבללית החד שנתית, כש'וזאת הברכה' נקראת בסוף חג הסוכות. מכיון שבארץ ישראל אין שני ימים, דחתה קריאת 'וזאת הברכה' את הקריאה העיקרית של שמיני עצרת, כפי שקרה גם בחג השבועות.

יתר על כן: אף בבבל לא כולם קראו 'יוזאת הברכה' באחרון של חג. כך עולה מדברי רבי יהודה בן ברזילי אלברצלוני בפירושו לספר יצירה (מהדורת ברלין תרמ"ה, עמ' 166), הכותב "ובישיבה יש מנהג כי ביום הכפורים בעת מנחה אומר מן 'בראשית' עד 'יום אחד' על פה. ומביאים ראיה כי כל עשרת ימי תשובה השטן עומד להשטין את ישראל, ואומר: הרי התורה שנתת לישראל כבר גמרו אותה. וכאשר הב"ה שומע שהתחילו מ'בראשית', מיד גוער בשטן ואומר לו: הלא ראית כי מיד שגמרו התחילו מרוב אהבתם את תורתך... וראינו לרבינו סעדיה גאון ז"ל שאמר כי במקומות רבות במחסיא מנהג שמוציאין ספר תורה בנעילה ביוה"כ, וקורין בו פרשה ראשונה של בראשית, והגאונים שאחריו לא הודו לו בכך, ואמרו שאין מנהג זה של נעילה במטבע". גם רס"ג עצמו בסידורו (מהד' ירושלים תש"א, עמ' שעא) מזכיר מנהג זה, אם כי הוא מציין שהקריאה היא מתוך ספר ולא על פה, והוא עצמו נחלק עליו: "ויש מוסיפים ומוציאים עוד ספר וקוראים לפני נעילה 'בראשית', ומפטירים 'קומי אורי' (ישעיה ס) ואין לזה עיקר".

מדברי ר"י אלברצלוני עולה במפורש שהיו כאלו שביום כיפור כבר עמדו לאחר סיום המחזור השנתי, נראה שקראו את 'יוזאת הברכה' בשבת שובה, או שמא כבר קראוה בשבת לפני ראש השנה, וב'שבת שובה' קראו קריאה מיוחדת המתאימה לענין התשובה.

ולכאורה יש למנהג זה שורש בסיפור שמספרת הגמרא (ברכות ח:): על רב ביבי בר אבבי שסבר להשלים את פרשיות כל השנה בערב יום הכיפורים. מדוע בערב יום הכיפורים דווקא היה התאריך שבו בחר להשלים? לפי המנהג שרבי יהודה אלברצלוני מספר עליו – הדבר מובן מאוד. שכן ביום הכיפורים כבר היו פותחים במחזור החדש.

לפי זה יתכן אולי לומר שמנהג קריאת 'יוזאת הברכה' בשמחת תורה הונהג באיזה זמן [בגלל ברכות שלמה, וכמו שנתבאר], אבל לא היה מנהג פשוט מתחילה, כפי שמעידים דברי ר"י אלברצלוני. באותה תקופה שלא נהגו לקרוא את 'יוזאת הברכה' בשמחת תורה לא היה שום צורך לחלק את 'נצבים וילך', להיפך: לפעמים היו מן הסתם צריכים לחבר את 'יוזאת הברכה' או 'האזינו' עם פרשה שלפניה כדי להספיק את הכל עד יום כיפור. רק משעה שנקבע המנהג לקרוא 'יוזאת הברכה' בשמחת תורה, הוצרכו לחלק את 'נצבים וילך' במקרים שיש שתי שבתות פנויות בין ראש השנה לסוכות.

החלוקה – לא לצורך הקריאה

אולם גם הסבר זה, שהוא יפה ומעניין מאוד כשלעצמו, עדיין אינו מועיל אלא לבאר את ענין חלוקת 'נצבים וילך' לפי מנהגנו, לא את חלוקת שאר הפרשיות שהיתה לפי המנהגים הקדומים. לכן אני מציע בזה הסבר שלישי ששמעתי מפי הרב שלמה לאבל הי"ו. לדעתו כל הקושיות נובעות מהנחה אחת שהנחנו: חלוקת ג"ן הפרשיות נולדה כדי ליצור 'מנות' שבועיות לקריאת התורה, ולא היא! החלוקה הזאת היא כנראה חלוקה קדומה בלי קשר לקריאה, כמו חלוקת הפרשיות הסתומות והפתוחות, וכמו חלוקת המשנה לפרקים והלכות, שלא נוצרה לצורך איזה מחזור לימוד מסוים. כשבאו לחלק את המחזור השנתי הבבלי, השתמשו בחלוקה זו כבסיס משום שהיא היתה נוחה, ונזקקו רק לכמה חיבורים והפרדות כדי להתאים אותה למחזור הקריאה, אבל היא לא נוסדה לצורך מחזור הקריאה.

לפי זה מתיישב כל הענין של המחבורות והנחלקות. פרשיות משפטים וכי תשא ודומותיהן היו באמת פרשה אחת לפי אותה חלוקה קדומה, וכן פרשיות נצבים וילך. אבל פרשיות ויקהל פקודי ודומותיהן היו שתי פרשות לפי אותה חלוקה, לפיכך 'מחברים' אותן, ולא מסתכלים עליהן כפרשה אחת הנפרדת בשנה מעוברת.

הסבר זה אמנם אינו יכול להתיישב בדברי שו"ת 'חזה התנופה' (סימן נד) מתלמיד הרא"ש, שהבאנו בפרק הראשון, שכן הוא כותב "חילוק הסדרים וחיבוריהם הוא כדי שתעלה קריאת כל התורה בשנה אחת. ולכן כל חכם בעירו או בארצו חיבר והפריד הסדרים כפי הסדר שראה שהוא הנאות. ואין הסדר ההוא הלכה קבועה, רק מנהג". ודעתו מבוארת שהחלוקה באמת נוצרה לצורך הקריאה. אבל דברי הזהו"ק (ויקהל, דף רו:) שמשה רבינו הוא שחילק את ג"ן הפרשיות מתיישבים הפלא ופלא לפי ביאור זה. וכל הקושיות שהבאנו על כך ממנהג ארץ ישראל שחילק את הקריאה לשלוש שנים, ועוד, אינן קשות כלל, כי הזוהר מדבר על החלוקה הקדומה שלא נעשתה לצורך הקריאה בשבתות.

לפי הסבר זה יתבארו גם הדרשות שאנו מוצאים בנוגע לחלוקת הפרשיות, כגון שאלת המדרש המפורסמת (ב"ר צו א) בתחילת פרשת 'ויחי' "למה פרשה זו סתומה מכל הפרשיות של תורה"? וכוונתו שאין כלל הפסק פרשה [סתומה או פתוחה] בין פרשת 'ויגש' לפרשת 'ויחי'. אם כל חלוקת 'ויחי' היא מנהג שהנהיגו לצורך קריאת התורה, נצטרך לדחוק ולומר שהקושיא היא על המנהג, אבל לפי המבואר – אתי שפיר! שכן החלוקה הזאת היא ממש רבינו ויש מקום בהחלט לשאול למה פרשה זו סתומה, כי החילוק בין סדר לסדר בא תמיד במקום שיש הפסק פרשה, סתומה או פתוחה [דהיינו במקום הפסק ענין על פי הרוב].

וכן מה שאמרו חז"ל (זוהר פינחס דף רמו.; בעל הטורים שמות כז כ) ששמו של משה רבינו לא הוזכר בפרשת תצוה, ובה נתקיימה בקשתו "מִיִּחִי נָא מִסִּפְרָךְ אֲשֶׁר כָּתְבָתָּ" (שמות לב, לב). והרי אם חלוקת 'תצוה' היא חלוקה שנוצרה לצורך הקריאה השבועית, אין זה מובן. כי באמת מצד הענין אין שום הפסק בין תרומה לתצוה, אלא הכל ציווי אחד ארוך [הארוך בתורה!] שתחילתו בראש פרשת תרומה "וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה", והוא ממשיך ללא הרף בציוויים על המשכן וכליו: "וַעֲשׂוּ אֶרֶון עֲצֵי שִׁטִּים" (שם כה, י),

"וַעֲשִׂיתָ שְׁלָחוֹן עֲצֵי שִׁטִּים" (שמות כה, כג), "וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה" (שמות כז, א), "וַעֲשִׂיתָ אֶת הַצֵּדֶר הַמִּשְׁכָּן" (שמות כז, ט), וכך ממשיך הציווי לתוך פרשת תצוה. אין זה אלא ציווי אחד ארוך שבראשו נאמר 'וידבר ה' אל משה לאמור', וכותרת זו כוחה יפה לכל הציווי שאינו נפסק בשום ענין אחר. אם כן מה שייך לומר שלא הוזכר שמו של משה בפרשת תצוה יותר מאשר בפרשת תרומה? והרי הכל ענין אחד ארוך הוא! אם למשל נלך לפי חלוקת פרשיות סתומות ופתוחות, הרי בפרשת תרומה גופה רוב הפרשיות אינן מזכירות שמו של משה.

אך אם נאמר שחלוקת ג'ין הסדרים קדומה היא ונקבעה על ידי משה רבנו, כמו חלוקת הפרשיות, או אז יש מקום לדברים אלו, שכן למרות שמדובר כאן בציווי ארוך, כמו שכתבנו, מכל מקום עצם החלוקה אומרת דרשני.

נוסיף לזה את תשובת אחד הגאונים (נדפסה בספר 'חילוף מנהגים' סימן מז) "בני ארץ ישראל – קורא העם הפרשה והש"ץ סדרים, בני בבל – קורא הש"ץ הפרשה, והעם יעמדו וישמעו מלה במלה". הגאון הזה מכנה את החלוקה הבבלית 'פרשיות', והחלוקה הארצישראלית 'סדרים'. ומבואר בדבריו שבני ארץ ישראל הכירו את חלוקת הפרשיות, ואף קראו אותן – כיחידים, אלא שבציבור היו קוראים את הסדרים הארצישראלים. וזה מראה שהחלוקה הבבלית היתה מוכרת בארץ ישראל וייחסו לה חשיבות. אם כל החלוקה הזאת היא רק דרך ליצור 'מנות' שבועיות, מה חשיבות יש לה במקום שנוהגים לסיים את התורה פעם בשלוש שנים?

סיכום

נסכם את השתלשלות מנהג קריאת התורה, שעסקנו בפרטיו לאורך שלושת הפרקים האחרונים.

ראשיתו של המנהג הוא תקנת משה רבינו, ככתוב בירושלמי (מגילה ד, א) "משה התקין את ישראל שיהו קורין בתורה בשבתות ובימים טובים ובראשי חודשים ובחולו של מועד, שנאמר 'וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל'. עזרא התקין לישראל שיהו קורין בתורה בשני ובחמישי ובשבת במנחה". תקנות אלו של משה ועזרא כנראה לא קבעו כלל את תוכן הקריאה לשבתות [אם כי מסתבר שבימים טובים קראו מענין המועד], אלא רק שיש לקרוא בתורה. היתה רק תקנה של עזרא לקרוא בקללות שבתורת כהנים לפני שבועות, וקללות שבמשנה תורה לפני ראש השנה, כמו שאומרת הברייתא במסכת מגילה שהבאנו.

את המצב הזה אפשר עוד לראות בתוספתא דמסכת מגילה (ג, י), השונה: "אין משיירין בסוף הספר אלא כדי שיקראו שבעה (כלומר: לפחות 21 פסוקים). שייר כדי שיקראו ששה, קורא אותן ששה ועוד שבעה בחומש אחר. אין משיירין בסוף התורה אלא כדי שיקראו שבעה. שייר כדי שיקראו ששה וקראו אותן ששה, חוזר הענין וקורא אותן שבעה".

מדברי התוספתא עולה שאי אפשר לקרוא את שבעת הקראים משני ספרים, כל הקראים חייבים לעלות באותו ספר [היינו אותו חומש]. לפיכך אם קרא שהתחילו לקרוא ממקום שלא היה ממנו עד סוף החומש או עד סוף התורה [בפרשת 'וזאת הברכה'] כדי קריאת שבעה קראים – צריכים לחזור ולקרוא בחומש אחר שבעה קראים, או – במקרה של סוף התורה – לחזור אחורה ולקרוא שוב שבעה קראים.

כל ההלכה הזאת אינה שייכת כלל לפי מנהגנו, שהרי יש פרשיות קבועות, ואין מצב שיתחילו לקרוא באמצע פרשה בסמוך לסוף הספר. קשה לומר שכל ההלכה בתוספתא נשנתה בשביל גבאים 'עמי הארץ' שלא יודעים מימינם ומשמאלם, ולא שמעו קריאת התורה מימיהם. אך באמת התוספתא הזאת שייכת כנראה למצב הקדום, עוד לפני שמחזור הקריאה השנתי או התלת שנתי הפך למנהג של חובה, ובכל בית כנסת היו קוראים לפי מה שהחליטו ולא היתה בזה קפידה (תודתי נתונה להרב אריה שטרן הי"ו על מובאה זו).

במשך הזמן נוצרו מחזורים שעברו על כל התורה מתחילתה לסופה, בבבל נוצר מחזור חד שנתי ובארץ ישראל התגבש מחזור תלת שנתי [או שלוש וחצי שנים]. המחזור הבבלי התאים בקלות לתקנת עזרא שיש לקרוא את התוכחות לפני שבועות וראש השנה, ובנוגע להתאמה בין שנים פשוטות ומעוברות – היו שני מנהגים: מנהג אשכנז הקדמון ומנהג ספרד הקדמון. מנהגים אלו נהגו לחלק פרשיות שונות לשנים כדי לסמוך קריאת 'צו' לחג הפסח (פקדו ופסחו) או לכל היותר קריאת 'מצורע' לפסח בשנה מעוברת (סגרו ופסחו). בשלב מאוחר יותר נדחו שניהם מפני תקנת רבינו תם שאיפשרה לקרוא אפילו את פרשת 'אחרי' לפני פסח בשנים מעוברות, ולא נצרכו יותר לחלק פרשיות. זולת פרשת 'נצבים וילך' שהיתה ענין בפני עצמו, והיו קהילות שלא הכירו אותה כלל.

המחזור הארצישראלי לא יכל כמובן להשתלב עם תקנת עזרא, ולכן קראו את התוכחות בשבתות אלו בלי קשר למחזור הקריאה, כשם שבשבתות של ד' פרשיות היו עוצרים את המחזור השנתי וקראו רק את ארבע הפרשיות (ראה מגילה כט:).